

شاخص‌های سبک زندگی اسلامی

جمعی از نویسندگان

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
قدس سره

۱۳۹۴

این کتاب ۱ حمایت مالی مرکز بررسی استراتژیک ریاست جمهوری در سال ۱۳۹۲ در مرکز پژوهش کاربردی اقتصادی اجتماعی قدر به انجام رسیده است.

عنوان و نام پدیدآور	: شاخص های سبک زندگی اسلامی
مشخصات نشر	: قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۴.
مشخصات نشر	: قم: مرکز پژوهش کاربردی اقتصادی اجتماعی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۲ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۹۱۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبای مختصر.
یادداشت	: فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.njai.ir قابل مشاهده است.
یادداشت	: مولفین امان الله فصیحی، سیدحسین شرف الدین، نصرالله نظری، محمدعلی جوادی، محمدعلی نظری، عبدالله دانش، غلامرضا شفیق
یادداشت	: کتابخانه.
شناسه افزوده	: فصیحی، امان الله،
شناسه افزوده	: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
شماره کتاب شناسی ملی	: ۳۸۲۴۱۸۶

شماره ردیف ۱۱۴۵
شماره موضوعی جامعه‌شناسی- ۳۳
۱۳۹۴-۸

■ شاخص‌های سبک زندگی اسلامی

- نویسندگان: امان... قصیحی، سیدحسین شرف‌الدین، نصرآ... نظری، محمدعلی نظری، عبدا... دانش، غلامرضا شفق
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، بهار ۱۳۹۴
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۱۳۶۲۹

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۹۱۸-۷

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست

۹	سخن مرکز
۱۵	پیش درآمد

بخش نخست، ادوات نظری سبک زندگی

۲۳	۱. کلیات و مفاهیم
۲۳	مقدمه
۲۴	مفهوم سبک
۲۶	مفهوم سبک زندگی
۲۸	مفاهیم مرتبط با سبک زندگی
۲۸	۱. طبقه
۳۴	۲. فرهنگ
۴۰	۳. خرده فرهنگ
۴۱	۴. مصرف
۵۱	۵. منش یا عادتواره
۵۸	۶. سلیقه
۶۵	۷. هویت
۷۲	۸. سنت
۷۷	۲. نظریه‌های سبک زندگی

۷۷	مقدمه
۷۸	نظریه‌ی آلفرد آدلر
۷۹	مفاهیم بنیادی در نظریه‌ی آدلر
۷۹	۱. کلیت شخصیت
۸۱	۲. خود خلاق
۸۲	۳. هدف‌گرا بودن فرد
۸۵	۴. احساس کهنتری و مدل جبران
۸۸	۵. احساس تعاون
۸۹	۶. سبک زندگی
۹۲	نظریه‌ی توسل
۹۳	۱. نهاد اجتماعی - مثابه بنیاد ساختاری سبک زندگی
۹۳	الف) شکل‌گیری نهادهای اجتماعی
۹۴	ب) نهادهای اجتماعی و عوامل
۹۵	ج) نهادهای اجتماعی و نظام منزلت
۹۹	د) شکل‌گیری طبقاتی خصایل فنی و عوارض فکری
۱۰۱	ه) شکل‌گیری طبقاتی سلیقه
۱۰۴	۲. بنیادهای روان‌شناختی سبک زندگی
۱۰۴	الف) غریزه‌ی ابراز وجود
۱۰۵	ب) غریزه‌ی کارگرایی
۱۰۹	نظریه‌ی گئورگ زیمل
۱۱۰	۱. اصول نظریه‌ی زیمل
۱۱۱	الف) صورت و محتوا
۱۱۲	ب) اصل رابطه
۱۱۳	ج) دوگانگی
۱۱۴	۲. دوگانه‌های زیمل
۱۱۴	الف) عینیت - ذهنیت
۱۱۶	ب) کمیت - کیفیت
۱۱۷	ج) زندگی - شکل زندگی
۱۱۷	د) تمایزات - تشابهات

۱۱۸.....	ه) اهداف - وسایل
۱۱۸.....	و) فرد - جمع
۱۱۹.....	۳. تناقض اشکال زندگی
۱۲۰.....	ریشه‌های تناقض اشکال با محتوا
۱۲۳.....	نظریه‌ی ماکس وبر
۱۲۵.....	نظریه‌ی پی‌یر بوردیو
۱۲۵.....	۱. مبانی فلسفی و روش‌شناختی
۱۲۵.....	الف) خدایت با دوگانه‌انگاری
۱۲۶.....	ب) دیالکتیک ذهن و عین
۱۲۷.....	ج) فلسفی جامعه‌وار
۱۲۸.....	د) برداشت بدلی و جامعه
۱۲۸.....	۲. نظریه‌ی اجتماعی و نظام مفهومی آن
۱۲۹.....	الف) فضای اجتماعی
۱۳۲.....	ب) میدان
۱۳۴.....	ج) سرمایه
۱۳۵.....	د) عادتواره یا ریختار
۱۳۷.....	ه) ذائقه یا سلیقه
۱۳۸.....	و) سبک زندگی
۱۴۰.....	نظریه‌ی آنتونی گیدنز
۱۴۰.....	۱. نظریه‌ی ساختاربندی
۱۴۲.....	۲. تجدد
۱۴۵.....	۳. تجدد و انتخاب
۱۴۷.....	۴. چندگانگی انتخاب‌ها
۱۴۸.....	۵. ظهور سبک زندگی
۱۵۰.....	۶. سبک زندگی
۱۵۱.....	۷. بخش‌های سبک زندگی
۱۵۳.....	۳. بازخوانی تحلیلی - انتقادی نظریه‌های سبک زندگی
۱۵۳.....	مقدمه
۱۵۴.....	عناصر اصلی سبک زندگی

۱. عناصر سبک زندگی در نظریه‌های متفکران غربی..... ۱۵۴
- الف) سبک زندگی به‌مثابه خلاقیت فردی..... ۱۵۴
- ب) سبک زندگی به‌مثابه نمایش منزلت..... ۱۵۹
- ج) سبک زندگی به‌مثابه توازن ذهنیت و عینیت..... ۱۶۴
- د) سبک زندگی به‌مثابه ذوق و قریحه‌ی فرهنگی..... ۱۷۱
- هـ) سبک زندگی به‌مثابه تشخیص..... ۱۷۸
۲. عناصر سبک زندگی در نظریه‌های متفکران مسلمان..... ۱۸۱
- الف) سبک زندگی به‌مثابه پیروی از قاعده..... ۱۸۲
- ب) سبک زندگی به‌مثابه انتخاب‌های تدبیری..... ۱۹۳
- عوامل و زمینه‌های پدیدایش مفهوم سبک زندگی..... ۲۰۵
۱. فراوانی راه‌های ضرورت‌های معیشتی..... ۲۰۶
۲. شتاب دگرگونی اجتماعی..... ۲۰۶
۳. تحول در رابطه‌ی کار و فواید..... ۲۰۷
۴. سیال شدن مرزهای طبقاتی..... ۲۰۸
۵. اهمیت یافتن زندگی روزمره و سبب‌های زیایی‌شناختی آن..... ۲۱۱
- تصریح مفهوم سبک زندگی..... ۲۱۳
۱. انتخاب..... ۲۱۳
۲. الگومندی..... ۲۱۹
۳. دالائتمندی..... ۲۲۳
- نگاه انتقادی به مفهوم سبک زندگی..... ۲۲۵
۱. عقل در محاق سیلان امیال..... ۲۲۶
۲. توهم خودمختاری یا آزادی کاذب..... ۲۳۰
۳. مصادره‌ی محتوا به‌نفع صورت..... ۲۳۶
۴. شکاکیت نهادین و در پرتو گذاشتن حقیقت..... ۲۳۹

بخش دوم: اصول و شاخص‌های سبک زندگی اسلامی

۴. اصول حاکم بر سبک زندگی اسلامی..... ۲۴۳
- مقدمه..... ۲۴۳
- صورت و محتوا در سبک زندگی اسلامی..... ۲۴۴
- اصول و مبانی سبک زندگی اسلامی..... ۲۴۸

۱. اصول محتوایی.....	۲۴۸
الف) اصل عبودیت.....	۲۴۹
ب) اصل پیوستگی معاش با معاد و دلالت‌های آن.....	۲۵۷
ج) اصل مراقبت ربانی.....	۲۶۶
۲. اصول صوری.....	۲۶۷
الف) اصل اعتدال و میانه‌روی.....	۲۶۸
ب) اصل پاکیزگی و طیب بودن.....	۲۷۴
ج) اصل زیبایی و جمیل بودن.....	۲۷۶
د) اصل تحول و نوآوری.....	۲۸۴
۵. شاخص‌های محتوایی سبک زندگی.....	۲۹۵
شاخص‌های بُعد سبک زندگی و سبک زندگی.....	۲۹۵
حق‌محوری؛ شاخص اصلی باطن‌شناختی سبک زندگی.....	۲۹۶
۱. انسجام ارزشی - هنجاری.....	۲۹۹
الف) ارزش‌های عام در برابر ارزش‌های خاص.....	۳۰۲
ب) تعمیم آموزش یک‌پارچه.....	۳۰۴
ج) منابع معرفتی واحد.....	۳۰۵
د) ثبات هنجاری در برابر مدهای عصری.....	۳۰۶
۲. نگاه آیه‌ای به هستی.....	۳۰۸
الف) میزان آگاهی به حقوق طبیعت مطابق با آموزه‌های دین.....	۳۰۹
ب) میزان آگاهی به حرمت نفس انسانی.....	۳۱۲
ج) میزان آگاهی از حقوق اجتماعی.....	۳۱۴
۳. کمال‌گرایی در برابر لذت‌گرایی.....	۳۱۵
الف) میزان ارزشمندی مشاغل مرتبط با آموزش و فرهنگ در جامعه‌ی اسلامی.....	۳۲۰
ب) میزان اهتمام به آموزش‌های دینی در نظام آموزشی.....	۳۲۰
ج) میزان اهتمام به برنامه‌های دینی و فرهنگی در سیاست‌گذاری‌های رسانه‌ای.....	۳۲۱
د) میزان بهره‌مندی هدفمند از اوقات فراغت.....	۳۲۲
۴. اتباع احسن.....	۳۲۴
الف) میزان اهتمام به استدلال‌گرایی (نهی تقلید ناآگاهانه).....	۳۲۵
ب) میزان ارج‌گذاری به مذاکره و گفت‌وگو (عقلانیت جمعی).....	۳۲۸

۳۳۰	ج) میزان نقدپذیری
۳۳۲	شاخص‌های بعد عاطفی و گرایشی سبک زندگی
۳۳۲	محدوده‌ی مؤلفه‌ی عاطفی سبک زندگی
۳۳۵	شاخص‌های بعد عاطفی سبک زندگی
۳۳۵	۱. تقدم ترجیحات عقلانی بر ترجیحات احساسی
۳۳۸	الف) میزان ترجیح لذت معنوی بر لذت مادی و مقطعی
۳۴۲	ب) میزان ترجیح مصلحت جمعی بر منفعت فردی
۳۴۳	۲. -ت‌گیری عواطف به‌سوی خداوند
۳۴۶	ب) میزان الگوپذیری از پیشوایان دین
۳۵۰	ب) میزان مسئولیت در قبال مؤمنان
۳۵۸	ج) برخورداری از استقلال عاطفی در روابط با بیگانگان
۳۶۵	۶. شاخص‌های صورتی سبک زندگی
۳۶۵	شاخص‌های رفتار تولیدی در سبک زندگی اسلامی
۳۶۶	۱. تولید و رفتار تولیدی
۳۶۷	۲. اسلام و رفتار تولیدی
۳۶۹	۳. اهداف رفتار تولیدی در اسلام
۳۷۰	۴. شاخص‌های رفتار تولیدی در اسلام
۳۷۰	الف) طیب بودن
۳۷۸	ب) مصلحت‌مداری
۳۸۹	ج) کیفیت‌گرایی
۳۹۲	د) عمران‌مداری
۳۹۹	شاخص‌های بعد رفتار مصرفی سبک زندگی
۳۹۹	۱. تعریف رفتار مصرفی
۴۰۳	۲. شاخص‌های رفتار مصرفی از نظر اسلام
۴۰۳	الف) متمایزسازی مسلمانان از غیرمسلمانان
۴۰۹	ب) متمایزسازی مردان از زنان در مدیریت پوشش و بدن
۴۱۲	ج) حفظ سلامت فکری، جسمی و مالی
۴۲۳	د) تقویت روحیه‌ی هم‌گرایی در جامعه
۴۳۴	ه) حفاظت از محیط زیست

۴۳۹	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....
۴۴۱	سبک زندگی در گفتمان علوم اجتماعی.....
۴۴۱	۱. شبکه‌ی مفهومی سبک زندگی.....
۴۴۱	۲. سبک زندگی به‌مثابه الگوی تحلیل.....
۴۴۳	۳. بازخوانی انتقادی نظریه‌های سبک زندگی.....
۴۴۷	سبک زندگی اسلامی.....
۴۴۷	۱. اصول سبک زندگی اسلامی.....
۴۴۸	۲. شاخص‌های سبک زندگی اسلامی.....
۴۵۰	پیشنهادهای راهکارها.....
۴۵۳	کتابنامه.....
۴۶۳	نمایه‌ها.....

سخن مرکز

انقلاب اسلامی ایران به تنه بر هویت اسلامی، با هدف احیای فرهنگ و تمدن اسلامی و ساختن جامعه‌ای پیشرفت‌گرا که تأمین‌کننده سعادت دنیا و آخرت انسان باشد، به وقوع پیوست؛ جامعه‌ای که از آخرین دستاوردهای علمی و فناوری برخوردار شده باشد و آنها را برای نیل به ارزش‌های متعالی اسلام به کار گیرد. رسیدن به چنین هدفی مستلزم داشتن الگویی جامع است. این الگو باید به روشی تدوین شود که از یک سو، امکان دستیابی افراد جامعه به حیات طیبه را فراهم آورد و از سوی دیگر، قابلیت آن را داشته باشد که به جهان عرضه شود. بدیهی است که چنین الگویی با آنچه از سوی تمدن غربی عرضه شده و به الگوهای توسعه معروفند، تفاوت اساسی خواهد داشت.

به دلیل عدم پذیرش چنین مدلی از توسعه‌یافتگی، مقام معظم رهبری ادام‌الله‌ظله الشریف، واژه پیشرفت را به جای توسعه برگزیدند و فرمودند: «ماکن است پیشرفتی که ما می‌گوئیم، با آنچه که امروز از مفهوم توسعه در دنیا فهمیده می‌شود، وجوه مشترکی داشته باشد - که حتماً دارد - اما در نظام واژگانی ما، کلمه پیشرفت معنای خاص خودش را داشته باشد که با توسعه در نظام واژگانی امروز غرب، نایستی اشتباه بشود. آن چه ما دنبالش هستیم، لزوماً توسعه‌ی غربی - با همان مختصات و با همان شاخص‌ها - نیست.» (مقام معظم رهبری در دیدار استادان و دانشجویان کردستان (۱۳۸۷/۰۲/۲۷))

مرکز پژوهش کاربردی اقتصادی اجتماعی قدر در راستای تحقق مانیات مقام

معظم رهبری نسبت به تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تمرکز خود را بر تدوین اهداف، مبانی، راهبردها و شاخص‌های این الگو قرار داد. تحقیق حاضر از مجموعه فعالیت‌های پژوهشی است که با تلاش پژوهشگران ارجمند حجج اسلام آقایان: نصرالله نظری، امان‌الله فصیحی، محمدعلی نظری، محمدعلی جوادی، عبدالله دانش و غلامرضا شفق با نظارت آقای دکتر سیدحسین شرف‌الدین نگارش یافته است. هدف اصلی نویسندگان تبیین مفهوم و ارائه شاخص‌های سبک زندگی اسلامی است. راهنمایی‌های استاد ارجمند جناب آقای دکتر داودی و اعضای شورای علمی مرکز حجج اسلام آقایان: نعمت‌الله پناهی، سیدعبدالحمید ثابت، محمدجمال خلیلیان اشکذری، مهدی رجایی‌نیا، سیدمحمد کاظم رجایی و حسن یوسف‌زاده، در به ثمر رسیدن این اثر کارساز بوده است. ان شاء الله این عزیزان صمیمانه سپاسگزاریم. همچنین از مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) که زمینه چاپ و نشر این اثر را فراهم ساخت، صمیمانه سپاسگزاریم و از خدای بزرگ برای آنها اجر و پاداش مسئلت می‌کنیم.

مرکز پژوهش کاربردی اقتصادی اجتماعی قدر

پیش درآمد

«سبک زندگی» بیانگر ظهور پارادایم تحلیلی نوین در عرصه‌ی علوم اجتماعی است. نگاهی به تاریخ علم الاجتماع نشان می‌دهد که بخش معظمی از تاریخ آن در چارچوب پارادایمی رقم خورده است که در آن نقش عاملیت و انتخاب عاملان در صورت‌بندی‌های اجتماعی در حاشیه قرار داشته است. در نیمه‌ی دوم قرن بیستم است که مفهوم سبک زندگی به‌عنوان رویکردی به واقعیت‌های اجتماعی ظهور می‌کند که در آن، هویت فردی، آگاهی، اراده و انتخاب‌های عاملان به‌عنوان مرکز ثقل تبیین واقعیت‌های حیات انسانی مطرح می‌گردد.

در پارادایم کلاسیک، به‌ویژه، فعالیت‌های تولیدی و جایگاه فرد در نظام تولید در ساختن هویت فردی و شکل‌بندی‌های اجتماعی دارای اهمیت زیربنایی پنداشته می‌شد، اما در رویکرد سبک زندگی، رفتارهای مصرفی فرد نیز در شکل‌گیری هویت و صورت‌بندی‌های اجتماعی دارای اهمیت تلقی می‌گردد. براساس رویکرد کلاسیک، تمام جنبه‌های زندگی اجتماعی بشر از روابط اجتماعی تا نظام ارزش‌ها، عقاید و کل ساختار نهادی جامعه، تحت تأثیر فعالیت‌های تولیدی تعیین می‌شد. مفهوم بنیادی در این رویکرد، مفهوم طبقه‌ی اجتماعی است؛ بدین معنی که از این منظر طبقه‌ی اجتماعی شرایط وجودی و سرنوشت افراد انسانی را تعیین و مقدر می‌ساخت. این رویکرد که بر جبرگرایی ساختاری استوار بود و انتخاب عاملان را در برساختن هویت‌هایشان یکسره نادیده می‌انگاشت، در رویکرد سبک زندگی به چالش کشیده می‌شود.

مفهوم سبک زندگی جای‌گزینی است برای مفاهیم تبیینی نظیر طبقه‌ی اجتماعی که بر ساختن هویت‌های فردی و اجتماعی را براساس اراده، انتخاب و ترجیحات افراد مطرح می‌سازد. سبک زندگی را در یک صورت‌بندی ابتدایی می‌توان مجموعه‌ای از شیوه‌های رفتاری یا انتخاب‌های الگومند تلقی کرد که افراد در صددند از طریق آنها تمایزات و تشابهات هویتی‌شان را ابراز نمایند. از این منظر، نه تنها ساختن هویت اجتماعی و یا سبک زندگی، فرایند یک‌سویه و منحصراً محصول نهادهای اجتماعی و عوامل اجتماعی، تلقی نمی‌شود، بلکه انتخاب و عاملیت انسان شرط بنیادی تشکیل هویت اجتماعی دانسته می‌شود. افراد با اشتراک فعالانه در حیات اجتماعی هویت‌های فردی و اجتماعی‌شان را آن‌گونه که خود می‌خواهند، شکل می‌دهند. ساخته شدن سبک زندگی مستلزم مشارکت فعال افراد به عنوان عاملان خلاق و انتخابگر است.

هرچند سبک زندگی بر اساس ترجیحات، ذائقه‌ها و انتخاب‌های افراد ساخته می‌شود، و در آن افراد، تنوع و تمایزند، این بدان معنی نیست که سبک زندگی عاری از هرگونه الگومندی قابل تشخیص است. بلکه به عکس همین ویژگی الگومندی است که نوعی نظم در سبک‌های زندگی ایجاد می‌کند و به عبارتی آن را تبدیل به سبک یا شیوه‌ی خاص می‌سازد. بنابراین سبک زندگی باید میان تعداد کثیری از مردم عمومیت داشته باشد، وگرنه هیچ تفاوتی با طبع فردی یا هوس‌های شخصی نخواهد داشت. سبک زندگی تجلی عینی و بیرونی فرهنگ است که رابطه‌ی افراد با دنیای بیرونی آنها را نشان می‌دهد. افراد در زندگی روزمره‌شان از سبک‌های زندگی برای شناسایی و تبیین مجموعه‌های بزرگ‌تر هویت و وابستگی استفاده می‌کنند. سبک زندگی وسیله‌ای برای تعریف ارزش‌ها، نگرش‌ها، رفتارها و در یک کلام هویت افراد است که اهمیت آن برای تحلیل‌های اجتماعی روزبه‌روز افزایش می‌یابد. اهمیت و رواج فزاینده‌ی مفهوم سبک زندگی در علوم اجتماعی، ناشی از این واقعیت است که ابزارهای مفهومی دیگر، نظیر طبقه که متکی بر روایت‌های کلان از پدیده‌های اجتماعی است، کارایی خود را از دست داده و دیگر نمی‌تواند گوناگونی و پیچیدگی‌های دنیای اجتماعی را توضیح دهند. از این رو، مفهوم سبک زندگی مناسب‌ترین ابزار تحلیلی برای توضیح زیست جهان آدمیان در جوامع پیچیده‌ی امروزی تلقی می‌شود.

زادگاه مفهوم سبک زندگی گفتمان غربی است. در این گفتمان، سبک زندگی اغلب در چارچوب نوعی مصرف‌گرایی سطحی نمود یافته و به همین دلیل به ابتذال کشیده شده است. در تلقی غربی، این مفهوم نوعی زندگی مسرفانه، پرزرق و برق و تجملی را تداعی می‌کند که بیشتر بر منطق چشم و همچشمی در مصرف کالا و مد استوار است. اما سبک زندگی در تلقی اسلامی به واقعیتی بنیادی اشاره دارد که زمینه‌ی غایی تمام مفهوم‌پردازی‌ها، تعاریف و روایت‌های فرهنگ و تمدن از آن سرچشمه می‌گیرد. سبک زندگی، در حقیقت محتوا و روح عینیت‌یافته‌ی فرهنگ و تمدن به شمار می‌رود. از منظر اسلامی سبک زندگی نه به عنوان سیلان لحام‌گسیخته و مهارناپذیر امیال بلکه به عنوان شیوه‌ی سنجیده‌ی طرح است که افراد از طریق آن به پرسش‌های اصیل وجودی خود پاسخ می‌دهند. پرسش‌هایی از قبیل «من کیستم؟»، «از کجا آمده‌ام؟»، «آمدنم بهر چه بود؟» و «به کجا می‌روم؟» پرسش‌هایی بنیادینی هستند که تلاش برنامه‌ریزی‌شده برای پاسخ دادن به آنها سبک و شیوه‌ی زندگی انسان را تعیین می‌کند. به عبارت دیگر، از منظر اسلامی، تلاش انسان برای یافتن راه‌حالی نظری و اتخاذ موضع‌های عملی در قبال پرسش‌های وجودی، چارچوب مرجع سبک شیوه‌های زندگی را رقم می‌زند. بر همین اساس، می‌توان گفت که سبک زندگی از منظر اسلامی مفهومی بنیادی و تمدن‌ساز شمرده می‌شود؛ زیرا از دغدغه‌های اصیل و عالمانه‌ی انسان نشئت می‌گیرد که در بنیادی‌ترین لایه‌های هستی انسان ریشه دارند.

این تحقیق متکفل آن است که وجوه تمایز سبک زندگی در تلقی اسلامی را از برداشت‌های غالب غربی آن، که نوعی مصرف‌گرایی و پیروی از امال لحام‌گسیخته را تداعی می‌کند، روشن سازد. روش ما در استخراج ویژگی‌ها و شاخص‌های سبک زندگی اسلامی روش تحقیق کیفی از طریق مراجعه به متون دینی و استفاده از تکنیک تحلیل محتوای کیفی برای استخراج شاخص‌هاست. این پژوهش دارای دو بخش و مشتمل بر شش فصل است. در بخش اول که از سه فصل تشکیل یافته است، مباحث مفهومی و ادبیات نظری سبک زندگی را واکاوی می‌کند. در فصل اول، مفهوم سبک زندگی و نسبت آن با دیگر مفاهیم مرتبط نظیر فرهنگ، مصرف، ذوق و سلیقه و... بررسی شده است. در فصل دوم، نظریه‌های سبک زندگی مرور شده و اندیشه‌ی

متفکرانی چون آدلر، ویلن، زیمل، وبر، بورديو و گیدنز که بیشترین نقش را در تولید و اشاعه‌ی مفهوم سبک زندگی داشته‌اند بحث و بررسی گردیده‌اند. فصل سوم به بازخوانی انتقادی نظریه‌های سبک زندگی و اینکه چرا این مفهوم در بستر فرهنگی متفاوت با جامعه‌ی اسلامی متولد شده و به‌کارگیری آن در توضیح و تبیین صور حیات اجتماعی مبتنی بر اندیشه‌ی اسلامی مستلزم چیست، اختصاص یافته است. مبانی و مفروضات مادی‌گرایانه‌ی موجود در گفتمان غربی که در مفهوم سبک زندگی اشراب شده‌اند، این فصل واکاوی شده‌اند. بخش دوم که سه فصل دیگر نوشتار را در خود جای داده مربوط به اصول و شاخص‌هایی است که سبک زندگی اسلامی را از دیگر سبک‌های زندگی متمایز می‌سازد. بحث درباره‌ی تمایزات و مختصات ویژه‌ی سبک زندگی اسلامی در وسایل انتزاعی یا اصول سبک زندگی و سطح انضمامی یا شاخص‌های سبک زندگی قابل طرح است. اصول سبک زندگی، به معیارهای کلان و انتزاعی‌تری اشاره دارند که در مجموع، کلیت سپهر حیات مطلوب و زیست‌جهان مؤمنانه از منظر اسلامی را معین می‌کند. این معیارهای عام در فصل چهارم بررسی شده‌اند. شاخص‌های سبک زندگی که به معیارهای عینی و انضمامی‌اند و در کنش‌ها و تعاملات روزمره قابل سنجش و اندازه‌گیری‌اند، در فصل‌های پنجم و ششم کانون توجه قرار گرفته‌اند. در فصل پنجم، به تبیین ویژگی‌ها و مختصات بعد محتوایی سبک زندگی اسلامی کاویده شده و شالوده‌های فکری و عاطفی آن مشخص گردیده‌اند. در فصل ششم نیز شاخص‌های بعد رفتاری سبک زندگی که در قالب رفتار نمود می‌یابند، از متون دینی استخراج شده‌اند. برخلاف تلقی رایج، سبک زندگی را اغلب در رفتارهای مصرفی افراد منحصر می‌شمارد، در این نوشتار سبک زندگی مفهومی جامع متضمن تمام وجوه حیات اجتماعی انسان دانسته شده است. به همین دلیل، نه تنها شناخت رفتار مصرفی افراد، بلکه رفتارهای تولیدی آنها نیز در صورت‌بندی سبک‌های زندگی‌شان نقش دارد.

در پایان لازم است یادآوری گردد که این پژوهش بر اثر تلاش‌های جمعی از محققین و حمایت‌های بی‌دریغ مسئولین و اعضای هیأت علمی مرکز پژوهشی کاربردی اقتصادی اجتماعی قدر به ثمره نشسته است. به همین خاطر یادآور می‌شود که غنای

علمی و چارچوب کلی این اثر مرهون اندیشه‌های استاد محترم دکتر سید حسین شرف الدین (عضو هیأت علمی مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی علیه السلام) می‌باشد. مضاف بر آن که اگر حمایت‌ها و دلسوزی‌های ریاست محترم مرکز مذکور، جناب حجت الاسلام دکتر سید محمد کاظم رجایی، نبود، به یقین این تحقیق به فرجام متهی نمی‌شد و به چاپ نمی‌رسید. به همین خاطر شایسته می‌بینیم که از این بزرگواران و همکاران عزیزی که در تحقق این اثر مجدانه کوشیدند مراتب امتنان و سپاس خویش را اعلام نمائیم و از علوم صاحب‌نظران و اندیشوران محترم درخواست می‌نمائیم که با نقد و بررسی عالمانه خویش، سهم مؤثری در عنای اثر به عهده بگیرند.